00208641

C33/I/4

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

សំណុំរឿងលេខ	៖	០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០៩)
កាលបរិច្ឆេទឯកសារ	៖	ថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨
ភាគីបញ្ជូន	៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម	៖	ភាសាអង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ	៖	សាធារណៈ

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា
ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដោយមិនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភលើការឃុំខ្លួនដាច់ដោយឡែកពីគ្នា

បញ្ជូនដោយ៖

ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា៖
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT
លោក យ៉េត ចរិយា
លោក William SMITH
លោក តាន់ សេណារ៉ុង
លោក Anees AHMED

បញ្ជូនទៅ៖

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖
ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន
ចៅក្រម Rowan DOWNING
ចៅក្រម ន័យ ថុល
ចៅក្រម Katinka LAHUIS
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

មេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា៖
លោក សុន អរុណ
លោក Michiel PESTMAN
លោក Victor KOPPE
លោក Andrew IANUZZI
លោក ម៉ម ចាន់ណា

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 29 / July / 2008
ម៉ោង (Time/Heure): 15:30
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: UCH ARUN

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 30 / 07 / 2008
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C.A. FRY

១. សេចក្តីផ្តើម

១. តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា ដែលស្រដៀងគ្នានឹងអង្គជំនុំជម្រះនេះ កម្រនឹងបំបែកជនជាប់ឃុំឃាំងឲ្យនៅតែម្នាក់ឯងណាស់ដោយសារតែឋានៈរបស់ពួកគេជា សហចុងចោទ[1]។ ការសម្រេចដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាណាមួយបែបដូច្នេះ ជាពិសេសនៅក្នុងកាលៈទេសៈទាំងឡាយនៃអង្គភាពមន្ទីរឃុំឃាំងរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ដែលអ្នកជាប់ឃុំទាំងនោះក៏ជាសហចុងចោទផងដែរនោះ គឺស្មើនឹងការបង្ខាំងឲ្យនៅតែម្នាក់ឯងដោយជាក់ស្តែង (*តាមហេតុ-ការណ៍ជាក់ស្តែង*) ។

២. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្លាប់បានលុបចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលស្រដៀងគ្នាចំនួនពីរពីមុនមកហើយ[2] ។ ក្នុងការលុបចោលនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានលើកសំអាងថា ការកំរិតមិនឲ្យជនជាប់ឃុំឃាំងនានាបានជួបគ្នា គឺដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍នៃការស៊ើបអង្កេតបានតាមរបៀបណានោះ គឺមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ទេ ជាពិសេសពេលដែលបទឧក្រិដ្ឋត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្តចំនួន ៣០ ឆ្នាំ កន្លងមកហើយៗ ជនជាប់ឃុំឃាំងទាំងនោះ ក៏ធ្លាប់បានពិភាក្សាគ្នាគ្រប់ពេលវេលាទាំងអស់លើបញ្ហានានា ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់បែបដូច្នេះ[3] ។ សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយគ្មានការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ កំពុងតែចងកាតព្វកិច្ចទៅលើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ ហេតុដូចនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនជំទាស់ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ដែលកំពុងស្វែងរកការកែ

[1] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ ករណីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Germain Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* សាលដីកាសម្រេចដកហូតគំហាត់ជំនួន និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងរវាង Germain Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui, ICC-01/04-01/07, ចៅក្រមតែម្នាក់គត់នៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទី-១ ចុះថ្ងៃទី០៣ មីនា ២០០៨ ទំព័រទី ៨ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា៖* សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Katanga] ។

[2] *ករណីរបស់ នួន ជា,* ដីកាសម្រេចលើលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួន, សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី២០ ឧសភា ២០០៨ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា៖* ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា] ។

[3] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នារវាងជនត្រូវចោទ និងប្រពន្ធរបស់គាត់, សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០៥) ចុះថ្ងៃទី៣០ មេសា ២០០៨ លេខERN 00184951-00184956 A104/II/7 [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា៖* សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខរបស់ អៀង សារី] ។

00208643

C33/I/4

ប្រែដីកាសម្រេចស្តីពីការដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលបានបំបែកជនជាប់ឃុំនានាឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា តាមរយៈការរារាំងមិនឲ្យមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងនៅក្នុងចំណោមពួកគេឡើយ[4] ។ ពួកគេបានកត់សំគាល់ថា ក្នុងខណៈដែលជនជាប់ឃុំ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ទោះជាយ៉ាងណា វាជាការសំខាន់ដែលតុលាការត្រូវគោរពសិទ្ធិមនុស្សនិងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិ និងធានាឲ្យប្រាកដថាពួកគេទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ ។

២. សាវតានៃអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ

៣. ដោយអនុលោមតាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរតែមួយ ដែលមានបទចោទប្រឆាំងនឹងពួកគេដូចៗគ្នា ដែលបច្ចុប្បន្ននេះ ជនត្រូវចោទចំនួនប្រាំរូបកំពុងជាប់នៅក្នុងបន្ទប់ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា នៅក្នុងអង្គភាពមន្ទីរឃុំឃាំងរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលមានបន្ទប់ (បែបដូច្នោះ) ចំនួនតែប្រាំបី ប៉ុណ្ណោះ ។

៤. ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍រូបនេះ បានឋិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នៅឯអង្គភាពមន្ទីរឃុំឃាំង ចាប់តាំងពីការនាំខ្លួនរបស់គាត់នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧[5] ។ គាត់បានអះអាងថា របបមួយដែលបានហាមឃាត់គាត់មិនឲ្យធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នារវាងរូបគាត់ និងជនជាប់ឃុំឃាំងជាមួយគ្នា គឺមានអនុភាពចំនួន "ជាងដប់ខែ"[6] មកហើយ ។ ការណ៍នេះ បានដកហូត

---

[4] *ករណីរបស់ នួន ជា* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា ប្រឆាំងទៅនឹងដីកាសម្រេចលើលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួន, សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧/អ.វ.ត.ក-កសចស (អបជ ០៩) ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ (*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) ។ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿងបានជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះមកសហព្រះរាជអាជ្ញា តាមរយៈអ៊ីម៉េល នៅម៉ោង១០២៧ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ ។

[5] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខណ្ឌទី ៤ ។

[6] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខណ្ឌទី ៤ ។

មិនឲ្យគាត់ធ្វើការទំនាក់ទំនងជាមួយមនុស្សណាក៏ដោយ នៅក្នុងអង្គភាពមន្ទីរឃុំឃាំង ក្រៅតែពីឆ្មាំគុករបស់គាត់[7] ។

៥. កិច្ចស៊ើបសួរបានចាប់ផ្ដើមនៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ។ នៅថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយគ្មានបញ្ជាក់ពីមូលហេតុអ្វីទាល់តែសោះ បានជូនដំណឹងទៅសហជនត្រូវចោទ អៀង សារី តាមសំណើរបស់គាត់ថា "ដោយសារកិច្ចស៊ើបសួរកំពុងដំណើរការ" ពួកខ្លួន "មិនមានគំរោងធ្វើការផ្លាស់ប្ដូរណាមួយទេ"នៅក្នុងរបបនៃការហាមឃាត់មិនឲ្យមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាជាមួយនឹងជនជាប់ឃុំឃាំងនានា[8] ។ ដោយការឈឺចាប់នឹងការបដិសេធសិទ្ធិ (ទាក់ទងគ្នាក្នុង) សង្គមរបស់គាត់ នៅពេលដែលគាត់កំពុងជាប់ក្នុងការឃុំឃាំង (ជាពិសេសសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការជួបជាមួយនឹងភរិយារបស់សហជនត្រូវចោទ) អៀង សារី បានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេច ចុះថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ នោះ ។ នៅពេលបានទទួលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍រួចហើយ នៅថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់ថា សេចក្ដីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទំនងជា "បើតាមអនុភាពរបស់វា គឺជាដីកាសម្រេចដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា"[9] ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានកត់សម្គាល់បន្ថែមទៀតថា "បើតាមអនុភាពរបស់វា វិធានការចាប់បង្ខំដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបែបដូច្នេះ អាចមិនមាន ការគោរពសេចក្ដីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិទាំងស្រុងទេ"[10] ។

៦. នៅពេលដែលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ត្រូវបានព្យួរ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញអនុស្សារណៈដោយគ្មានការបញ្ជាក់មូលហេតុមួយទៀត

---

[7] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខណ្ឌទី ២០ ។

[8] សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ២ ។

[9] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី អំពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០៥) ចុះថ្ងៃទី២១ មីនា ២០០៨ លេខERN 00172265-00172268 A104/II/4 កថាខណ្ឌទី ៦ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា៖* សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីភាពអាចទទួលយកបានរបស់ អៀង សារី] ។

[10] សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីភាពអាចទទួលយកបានរបស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌទី ៩ ។

00208645

C33/I/4

ដោយអនុញ្ញាតឲ្យ អៀង សារី និងភរិយារបស់គាត់ ដែលជាសហជនជាប់ឃុំឃាំង បានជួបគ្នា ម្តងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ដោយហេតុថា "កិច្ចស៊ើបសួរមួយចំនួនដែលពីមុនគិតថា ចាំបាច់នោះត្រូវបានបញ្ចប់រួចហើយ"[11] ។

៧. នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានចេញសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ ដោយបានសម្រេចថា៖

i. វិធានបានអនុញ្ញាតឲ្យមានការជួបគ្នាដោយមានកំរិតរវាងជនជាប់ឃុំឃាំងនានា ដើម្បីផលប្រយោជន៍នៃការស៊ើបអង្កេត[12] ។ យ៉ាងដូច្នេះក៏ដោយ វិធានការបែបនេះ ត្រូវតែកំរិតតឹងរ៉ឹងបំផុតសំរាប់តែតម្រូវការនៃដំណើរការនិតិវិធី ដោយសមាមាត្រទៅនឹងកំរិតធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើសដែលចោទប្រកាន់ និងដោយគោរពសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិឲ្យបានពេញលេញ[13] ។

ii. វិធានការបែបនេះ អាចត្រូវចេញសេចក្តីសម្រេចមួយដែលមានសំអាងហេតុ ។ តាមការទាញសំអាងបែបនេះ វាបង្ហាញឲ្យយើងឃើញយ៉ាងច្បាស់ថាតើវិធានការទាំងនេះផលប្រយោជន៍មួយណាដែលត្រូវការពារ ។ ការកំរិតទៅលើសិទ្ធិណាមួយគួរផ្អែកលើការការពារផលប្រយោជន៍នោះ[14] ។

iii. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានផ្តល់សំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការដាក់ជនជាប់ឃុំឃាំងឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទេ ហើយមិនបានយកចិត្តទុកដាក់លើ "ផលវិបាក

---

[11] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីភាពអាចទទួលយកបានរបស់ អៀង សារី, កថាខណ្ឌទី ៥ ។

[12] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ១៥ (លើកឡើងពីវិធាន ៥៥.៥) ។

[13] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ១៥ (លើកឡើងពីវិធាន ២១.២) ។

[14] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ១៧ ។

00208646

C33/I/4

ទាំងឡាយ នៃសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួន ដែលបណ្ដាលឲ្យមានការបំបែកគ្នាជាក់ស្ដែងមួយឡើយ”[15] ។

iv. តាមអង្គសេចក្ដីនានា អៀង សារី និងភរិយារបស់គាត់ដែលជាសហជនជាប់ឃុំឃាំង បានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នាចំនួន ៥៧ឆ្នាំ មកហើយៗ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលបានចោទប្រកាន់ក៏ត្រូវបានប្រព្រឹត្តចំនួន ៣០ឆ្នាំ កន្លងមកហើយដែរ ។ “ជនត្រូវចោទទាំងឡាយ មានពេលពិភាក្សាគ្នាគ្រប់ពេលវេលាទាំងអស់ លើបញ្ហាណាមួយក៏ដោយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់នានាបែបដូច្នេះ”[16] ។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈបែបនេះ វាមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់សម្រាប់អង្គបុរេជំនុំជម្រះអំពីបញ្ហាដែលថាការកំរិតទំនាក់ទំនងរវាងជនជាប់ឃុំឃាំង ផ្ដល់ការការពារដល់ផលប្រយោជន៍នៃកិច្ចស៊ើបសួរយ៉ាងដូម្ដេច[17] ។

v. អំឡុងពេលនៃវិធានការដ៏យូរបែបនេះ “ដែលបានកំណត់តាំងពីកិច្ចស៊ើបសួរចាប់ផ្ដើម [...] ដោយមិនមានការផ្ដល់យុត្តិកម្មសមស្រប បានប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិជនត្រូវចោទក្នុងការទទួលបានការប្រព្រឹត្តិមកលើខ្លួនដោយមនុស្សធម៌ ហេតុដូច្នេះ ត្រូវបញ្ឈប់ជាដាច់ខាត” ។

៨. ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការមិនអនុញ្ញាតឲ្យទាក់ទងគ្នាដែលបង្គាប់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះ គឺពុំអាចទទួលយកបានឡើយទាំងលក្ខណៈនីតិវិធី និងខ្លឹមសារ ហើយបានច្រានចោលនូវចំណុចនេះ ។ នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួន អង្គបុរេជំនុំជម្រះបង្គាប់ថាៈ

---

[15] សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ១៨ ។

[16] សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ១៩ ។

[17] សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ២០ ។

"ជនត្រូវចោទគួរទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យជួបសួរសុខទុក្ខ អនុលោមតាមវិធាននៃការឃុំខ្លួន ដែលអនុវត្តនៅមន្ទីរឃុំឃាំង អ.វ.ត.ក"[18] ។

៩. ក្នុងកំឡុងពេល២០ថ្ងៃ នៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលហាមមិនឲ្យមានការដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញនូវដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ។ ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានេះ បានហាមការជួបគ្នារវាងជនជាប់ឃុំឃាំងដោយមិនច្បាស់លាស់ លើកលែងតែករណីរបស់ អៀង សារី និងភរិយារបស់គាត់ ដែលបង្កើតបានជាប្រភេទមួយដាច់ដោយឡែក ដោយសារអ្នកទាំងពីរបានរៀបការជាប្តីប្រពន្ធនឹងគ្នា[19] ។

១០. ដោយផ្អែកទាំងស្រុងលើសេចក្តីសម្រេច នៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សទ្វីបអឺរ៉ុប ("ECHR") និងដោយមិនគិតថាជា"ភាពដាច់ដោយឡែក" ចំពោះយុត្តិសាស្ត្រប្រកបដោយភាពសម្រិតសម្រាំងនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា លើកជាទឡ្ហីករណ៍ថា ការបំបែកជនជាប់ឃុំ អាចមានយុត្តិកម្មក្នុងការទប់ស្កាត់ឲ្យមាន "សក្តានុពលណាមួយចំពោះការស៊ីគ្រលំដោយភាពលំអៀង" រវាងគ្នានឹងគ្នា[20]។ ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាបានរកឃើញថា ការឃុំខ្លួនបែកពីគ្នាមិនចាំបាច់ ត្រូវការ "ផ្តល់យុត្តិកម្មដោយភស្តុតាងបញ្ជាក់អំពីសកម្មភាពណាមួយជាក់លាក់ទេ" ។ ប៉ុន្តែ "ធាតុផ្សំតែមួយគត់ដែលត្រូវពិចារណា គឺការវាយតម្លៃទៅលើហានិភ័យ"[21] ។ គេទទួលស្គាល់ថា ទោះបីជាការបំបែក មានន័យស្មើនឹងការបំបែកជាក់ស្តែងនៃជនជាប់ឃុំចេញដោយឡែកក្តី ក៏វាពុំបណ្តាលឲ្យមាន ការរំលោភសិទ្ធិជាសារវ័ន្តរបស់ពួកគេដែរ ហើយដោយហេតុនេះ គឺអាចអនុញ្ញាតបាន ។

---

[18] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ, កថាខណ្ឌទី ២១ ។

[19] ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា, កថាខណ្ឌទី ១១ ។

[20] ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា, កថាខណ្ឌទី ៥ ។

[21] ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា, កថាខណ្ឌទី ៣ ។

១១. ដោយកើតទុក្ខមិនសុខចិត្តចំពោះដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ជនត្រូវចោទឈ្មោះ **នួន ជា** ដែលត្រូវបានបំបែកដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ក៏បានដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះឡើង[22]។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើកសំអាងថា ទ្រឹស្ដីនៃករណីយុត្តិសាស្ត្រត្រូវតែយកមកអនុវត្តចំពោះ នីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ និងសន្និដ្ឋាន ដោយអនុលោមតាមសេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ របបនៃការដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា មិនមានការចាំបាច់ ហើយក៏គ្មានសមាមាត្រទៅនឹងផលប្រយោជន៍នៃកិច្ចស៊ើបសួរ ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើកឡើងថា ករណីយុត្តិសាស្ត្រនៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប បានពឹងផ្អែកទៅលើដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានេះ គឺមានការពាក់ព័ន្ធគ្នាតិចតួចណាស់ទៅនឹងករណីបែបនេះ កុំថាឡើយនិយាយអំពីការត្រួតត្រា[23] ។

៣. ច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ

ទ្រឹស្ដីនៃករណីយុត្តិសាស្ត្រ

១២. មួយនៅក្នុងចំណោមគោលការណ៍ជាសារវ័ន្ត ដែលកំពុងជួយពង្រឹងដល់ដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ គឺថា ជនណាដែលស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពស្រដៀងគ្នានេះ ហើយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសដូចគ្នា នឹងត្រូវបានគេប្រព្រឹត្តិមកលើ ស្របទៅតាមវិធាននានាដូចគ្នាដែរ[24] ។ គោលការណ៍នេះ ត្រូវបានបង្ហាញឲ្យឃើញតាមរយៈទ្រឹស្ដីដែលមានការរៀបចំយ៉ាងល្អនៃការប្រកាន់យកតាមអ្វីដែលបានសម្រេច (“ប្រកាន់តាមអ្វីដែលបានសម្រេចពីមុន”) ឬ ហៅយ៉ាងសាមញ្ញថា ទ្រឹស្ដីនៃករណីយុត្តិសាស្ត្រ ។ គោលគំនិតផ្លូវច្បាប់ជាសារវ័ន្តនេះ អាចបែងចែកជាពីរផ្នែក ។ ទីមួយ សេចក្ដីចម្រេចណាមួយរបស់តុលាការជាន់ខ្ពស់ ត្រូវចងទៅលើតុលាការជាន់ទាប ។ ទីពីរ សូម្បីតែតុលាការជាន់ខ្ពស់ ក៏មិនបានច្រានចោលករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនផ្ទាល់ដោយគ្មានសនិទានភាពដោយបង្ខំនោះដែរ។ ទ្រឹស្ដីនេះធ្វើឲ្យប្រាកដថា តុលាការ

---

[22] វិធាន៧៣.ក ផ្ដល់ការអនុញ្ញាតដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នូវ “យុត្តាធិការផ្ដាច់មុខ” ដែលត្រូវមានសមត្ថកិច្ចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។

[23] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ៣ ។

[24] វិធាន២១.២.ខ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

អនុវត្តទៅតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការដែលមានពីមុនៗ នៅពេលណាមានចំណុចដែលដូចគ្នាបានកើតឡើងជាថ្មីម្តងទៀត[25] ។

១៣. នៅក្នុងករណី *Aleksovski* តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសំរាប់អតីតយូកូស្លាវី ("ICTY") បានអះអាងពីសារសំខាន់នៃទ្រឹស្តីនេះ តាមការគូសបញ្ជាក់អំពីភាពចាំបាច់ដើម្បីឲ្យមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នា ស្ថេរភាព និងការព្យាករណ៍នៅក្នុងគោលការណ៍ច្បាប់នានា[26] ។ តុលាការនេះ បានផ្តល់ហេតុផលថា សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការឧទ្ធរណ៍ កំពុងតែចងទៅលើតុលាការជាន់ទាបដោយសារថាៈ ១) ឋានានុក្រមតុលាការតម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ត្រូវដោះស្រាយឲ្យបានច្បាស់លាស់ពីបញ្ហាច្បាប់ និងអង្គហេតុ; ២) សារៈសំខាន់នៃភាពជាក់លាក់ និងការព្យាករណ៍នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និង ៣) ត្រូវគូសបញ្ជាក់អំពីសិទ្ធិនានារបស់ចុងចោទដែលមាន ដូចជាការប្រព្រឹត្តចំពោះករណី ជាដើម[27] ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ នៅក្នុងករណី *Cossey,* តុលាការសិទ្ធិមនុស្សសហគមអឺរ៉ុប ECHR បានកត់សំគាល់ថា ទោះបីជាមិនបានចង ដោយសេចក្តីសម្រេចមុនៗរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ជាធម្មតា គេអនុវត្តតាម និងប្រើប្រាស់សេចក្តីសម្រេចទាំងនោះ ក្នុងន័យផលប្រយោជន៍នៃភាពជាក់លាក់ខាងផ្លូវច្បាប់ និងការអភិវឌ្ឍន៍ច្បាប់ឲ្យមានរបៀបរៀបរយ[28] ។

១៤. មិនដូចគ្នានឹងយុត្តាធិការនៃច្បាប់អង់គ្លូ-អាមេរិក (Common Law) ទេ ទោះបីយុត្តាធិការនៃច្បាប់ស៊ីវិល (Civil Law) មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ចំពោះទ្រឹស្តីនៃករណីយុត្តិសាស្ត្រលក៏ដោយ តែ

[25] វចនានុក្រមច្បាប់ Black Law Dictionary ការបោះពុម្ពផ្សាយជាភាសាអង់គ្លេស ឆ្នាំ២០០៤, *Stare Decisis*, ៥៩០ ។

[26] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Aleksovski,* សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ករណីលេខៈ IT-95-14-1-A, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០, កថាខ័ណ្ឌ ៩៧ (*ចាប់ពេលនេះតទៅហៅថា* សាលាក្រម Aleksovski) ។

[27] សាលាក្រម Aleksovski កថាខ័ណ្ឌទី ១១៣ ។

[28] *ករណី Cossey ទល់នឹង ចក្រភពអង់គ្លេស,* តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប, ករណីលេខៈ ១០៨៤៣/៨៤, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៩ កថាខ័ណ្ឌទី ៣៥ ។

ការអនុវត្តន៍របស់គេវា គឺមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាគួរឲ្យកត់សំគាល់[29] ។ នៅក្នុងយុត្តាធិការនៃច្បាប់ស៊ីវិល ស្រដៀងគ្នានឹងកម្ពុជាដែរ តុលាការជាន់ខ្ពស់បំផុតជាទូទៅអនុវត្តទៅតាមសេចក្ដីសម្រេចមុនៗរបស់ពួកគេផ្ទាល់ ហើយតុលាការជាន់ទាបអនុវត្តតាមសេចក្ដីសម្រេចនានារបស់តុលាការជាន់ខ្ពស់[30] ។ ឧទាហរណ៍នៅប្រទេសបារាំង មាននិន្នាការដ៏ខ្លាំងក្លាមួយនៅក្នុងការអនុវត្តន៍តាម ករណីយុត្តិសាស្ត្រ ជាពិសេសចំពោះតុលាការជាន់ខ្ពស់ ។ ជាការពិត *សាលាវិនិច្ឆ័យ* នៅតែ អាចច្រានចោលសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែវាមានលក្ខណៈជាក់លាក់ដែលថា គេនឹងមិនធ្វើដូច្នេះឡើយ បើគ្មានហេតុផលផ្សេងៗដ៏មានទម្ងន់នោះ ។ ឥរិយាបថរបស់តុលាការជាន់ទាបចំពោះសេចក្ដីសម្រេចនានារបស់*សាលាវិនិច្ឆ័យ* ជាសារធាតុ គឺមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាបះបិទទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ទាប នៅក្នុងយុត្តាធិការនៃច្បាប់អង់គ្លូ-អាមេរិក ដែលសំដៅទៅរកសេចក្ដីសម្រេចនានារបស់តុលាការជាន់ខ្ពស់[31] ។ នៅក្នុងប្រទេសអ៊ីតាលី ទោះបីសេចក្ដីសម្រេចរបស់សាលាវិនិច្ឆ័យនៃតុលាការកំពូល មិនមែនជាចំណងដ៏តឹងរ៉ឹងក៏ដោយ តែក្នុងការអនុវត្តន៍ ក៏មានតុលាការជាប់ទាបមួយចំនួនតូចដែរ ដែលបានយកលំនាំតាមការបកស្រាយខុសៗគ្នា ។ ជាការសំខាន់ តុលាការនានារបស់ប្រទេសអ៊ីតាលី មិនបានធ្វើសកម្មភាពខុសគ្នាខ្លាំងពេកសំដៅទៅលើសេចក្ដីសម្រេចនានា ដែលគេបានរាយការណ៍ឲ្យដឹង ជាងតុលាការសហរដ្ឋអាមេរិក នោះឡើយ[32] ។

ការដាក់ឲ្យជនជាប់ឃុំនៅដាច់ពីគ្នា

១៥. វិធានផ្ទៃក្នុង ដែលរួមបង្កើតបាននូវក្រមនីតិវិធីដ៏ពេញលេញមួយ បានត្រូវអនុម័តយ៉ាងពិសេសសំរាប់បញ្ញត្តិអំពីដំណើរការនីតិវិធី នៅចំពោះមុខតុលាការ*ពិសេសដែលមានតែមួយនេះ*[33] ។

---

[29] សាលាក្រម Aleksovski កថាខ័ណ្ឌទី ១១៣ ។

[30] សាលាក្រម Aleksovski កថាខ័ណ្ឌទី ៩៣-៩៥ ។

[31] សាលាក្រម Aleksovski កថាខ័ណ្ឌទី ៩៣ ។

[32] សាលាក្រម Aleksovski កថាខ័ណ្ឌទី ៩៤ ។

[33] វិធានផ្ទៃក្នុង បុព្វកថា (ដែលចែងថា: "អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានអនុម័តវិធានផ្ទៃក្នុង ដូចខាងក្រោម ដែលមានគោលបំណងធ្វើការចងក្រងនូវនីតិវិធីជាធរមាន សម្រាប់អនុវត្តនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក...") ។

វិធានផ្ទៃក្នុងតម្រូវថា លក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនជនណាម្នាក់ដោយតុលាការនេះ គួរតែធ្វើឡើងដោយគោរពទៅតាមច្បាប់កម្ពុជា វិធានបទដ្ឋានអប្បបរមានៃការឃុំខ្លួនសំរាប់ជនជាប់ឃុំឃាំង និងគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃការប្រព្រឹត្តចំពោះអ្នកទោស របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ[34] ។ លើសពីនេះ វិធានទាំងនោះចែងថា មានតែអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចនៃតុលាការនេះប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចបង្គាប់ឲ្យមាន "វិធានការចាប់បង្ខំ" និងរំពឹងទុកថា វិធានបែបនេះគួរតែ ១) កម្រិតតឹងរ៉ឹងបំផុត សម្រាប់តែតម្រូវការនៃដំណើរការនីតិវិធី, ២) សមាមាត្រទៅនឹងកម្រិតធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើសដែលចោទប្រកាន់ និង ៣) គោរពសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិឲ្យបានពេញលេញ[35] ។

១៦. សេចក្តីព្រាងនៃវិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់តុលាការនេះ បានអនុញ្ញាតជាពិសេស នូវការបំបែកឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានៃជនជាប់ឃុំ និងតម្រូវឲ្យអង្គភាពពេទ្យ ពិនិត្យជនជាប់ឃុំ ដែលបានដាក់ឲ្យនៅដាច់ពីគ្នានោះ ជាប្រចាំថ្ងៃ ដើម្បីវាយតម្លៃថាតើ ការបំបែកឲ្យនៅដាច់ពីគ្នានោះគឺ "កំពុងផ្តល់ផលអាក្រក់ណាមួយទៅលើសុខភាពខាងផ្លូវកាយ ឬ ផ្លូវចិត្តរបស់ជនជាប់ឃុំ" ដែរឬទេ[36] ។ វិធានទាំងនោះលុបចោលទាំងស្រុងនូវការបង្ខាំងតែម្នាក់ឯងគត់[37]។ វិធានផ្ទៃក្នុងមានការគិតទៅដល់ការបដិសេធនៃការសួរសុខទុក្ខដោយចាត់ទុកថា ជាវិធានការវិន័យប្រឆាំងនឹងជនជាប់ឃុំ ប៉ុន្តែតម្រូវថា វិធានការបែបនេះអាចនឹងអនុវត្តទៅបានសំរាប់តែរយៈពេលពីរសប្តាហ៍ប៉ុណ្ណោះ ហើយប្រធានអង្គភាពមន្ទីរឃុំឃាំងអាចបង្គាប់ឲ្យមានវិធានការដូច្នេះ បានវៀរលែងតែគេធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើការបំពានវិន័យណាមួយ ក្នុងចំណោមវិន័យនានា ដូច

[34] វិធាន១០.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[35] វិធាន២១.២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

[36] វិធានសំរាប់គ្រប់គ្រងការឃុំខ្លួនជនដែលរង់ចាំការជំនុំជម្រះ ឬប្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬឃុំខ្លួនតាមអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា (សេចក្តីព្រាងលើកទី១០) វិធានស្តីពីការឃុំខ្លួនរបស់ អ.វ.ត.ក, វិធាន៣(១.២) (*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* វិធាននៃការឃុំឃាំង) ។

[37] វិធាន១០(២)(២.៥) នៃវិធាននៃការឃុំឃាំង ។

ដែលបានរៀបរាប់ទាំងអស់នោះ[38]។ វិធាននៃការឃុំឃាំងអនុញ្ញាតឲ្យជនជាប់ឃុំ ហៅទូរស័ព្ទចេញក្រៅបាន (ជាសំខាន់ សូម្បីហៅទៅកាន់សហចុងចោទដែលមិនទាន់ចាប់ខ្លួនក៏ដោយ)[39]។

១៧. តុលាការ ICTY[40], តុលាការអន្តរជាតិសំរាប់ប្រទេសរ៉្វាន់ដា("ICTR")[41] និងតុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន ("SCSL")[42] បានអនុម័តវិធានផ្សេងៗស្តីពីការឃុំឃាំង ដែលក្នុងចំណោមកិច្ចការផ្សេងៗទៀត បានដាក់បទបញ្ញត្តិអំពីសិទ្ធិក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងរបស់ជនជាប់ឃុំ ។ វិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់តុលាការ ICTY ដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំងលើបញ្ហានេះ ដោយតុលាការ ICTR និង SCSL ចែងថាអយ្យការអាចស្នើឲ្យមានការហាមឃាត់ ឬបទបញ្ញត្តិអំពីការធ្វើទំនាក់ទំនងរវាងជនជាប់ឃុំ ជាមួយតតិយជនណាម្នាក់ដោយសារមូលហេតុផ្សេងៗនាំឲ្យមានការបាត់បង់ប្រយោជន៍ខាងដំណើរការនីតិវិធី ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ឃុំ ឬការស៊ើបអង្កេតណាមួយផ្សេងទៀត[43] ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការ ICTY ឬមន្ត្រីទទួលបន្ទុកបញ្ជាការនៃអង្គភាពឃុំឃាំងរបស់តុលាការនេះ អាចបដិសេធសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ បើសិន គេមានមូលហេតុសមស្របដែលអាចឲ្យគេជឿបានថា ជនជាប់ឃុំរូបនោះ អាចនឹងកំពុងព្យាយាមជ្រៀតជ្រែកសាក្សីណាម្នាក់ ឬជ្រៀតជ្រែកនៅក្នុងការងាររដ្ឋបាលយុត្តិធម៌[44] ។ ក្នុងខណៈមាន

---

[38] វិធាន១០(៥)(៥.៦), វិធាន១០(៨) នៃវិធាននៃការឃុំឃាំង ។

[39] វិធាន៣០ នៃវិធាននៃការឃុំឃាំង ។

[40] វិធានសំរាប់គ្រប់គ្រងការឃុំខ្លួនជនដែលរង់ចាំការជំនុំជម្រះ ឬប្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅចំពោះមុខសាលាក្តី ឬឃុំខ្លួនតាមអំណាចរបស់សាលាក្តីនៃ ICTY, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥ (*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* វិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ ICTY) ។ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ ICTY សំរាប់ការបង្កើតនីតិវិធីទទួលពាក្យបណ្តឹងសំរាប់ជនជាប់ឃុំឃាំង, មេសា ១៩៩៥ ។

[41] វិធានសំរាប់គ្រប់គ្រងការឃុំខ្លួនជនដែលរង់ចាំការជំនុំជម្រះ ឬប្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅចំពោះមុខសាលាក្តី ឬឃុំខ្លួនតាមអំណាចរបស់សាលាក្តីនៃ ICTR, (*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* វិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ ICTR) ។

[42] វិធានសំរាប់គ្រប់គ្រងការឃុំខ្លួនជនដែលរង់ចាំការជំនុំជម្រះ ឬប្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅចំពោះមុខតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន ឬឃុំខ្លួនតាមអំណាចរបស់តុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន នៃ ICTY, វិធាន ៤១.ក (*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* វិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ SCSL) ។

[43] វិធាន៦៤.ក.ii នៃវិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ ICTY, វិធាន៦៤ នៃវិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ ICTR, វិធាន៤៧.ក នៃវិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ SCSL ។

[44] បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងគ្រប់គ្រងលើការត្រួតមើលលើការសួរសុខទុក្ខ និងការប្រាស្រ័យទំនាក់ទំនងជាមួយជនជាប់ឃុំ, អង្គភាពមន្ទីរឃុំឃាំងរបស់ ICTY, ចុះខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៥, វិធាន ៣៣.ក ។

ការហាមឃាត់ការបំបែកដើម្បីធ្វើជាវិធានការវិន័យ វិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់តុលាការ ICTY អនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបាន *សម្រាប់តែ* ការថែរក្សាសន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ឬសំរាប់កិច្ចការពារជនជាប់ឃុំ[45] *តែប៉ុណ្ណោះ* ។ វិធានទាំងនោះ គិតទុកជាមុនអំពីការបំបែក "ជនជាប់ឃុំខ្លះ (មិនមែនទាំងអស់ទេ) ពីជនជាប់ឃុំដទៃទៀត" និងថ្លែងថា វិធានបែបនេះត្រូវបានគេធ្វើឡើងតែបន្ទាប់ពីមានការស្វែងរកការណែនាំផ្នែកសុខភាពតែប៉ុណ្ណោះ[46] ។

១៨. នាពេលថ្មីៗនេះនៅក្នុងករណីរឿង *Katanga,* តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ("ICC") បានធ្វើការស្ទាបស្ទង់អំពីយុត្តិសាស្ត្រដែលពាក់ព័ន្ធ ហើយបានកត់សំគាល់ថា ក្រៅពីឧទាហរណ៍មួយនៅក្នុងករណីរឿង *Delalic,* តុលាការអន្តរជាតិ បានដាក់កម្រិតលើការប្រាស្រ័យទំនាក់ទំនងរបស់ជនជាប់ឃុំ ចំពោះតែ "ពិភពខាងក្រៅ និងមិនរវាងសហជនជាប់ឃុំទេ (ហើយកាន់តែតិចមែនទែន រវាងជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់រួមគ្នា)"[47] ។ សូម្បីតែការដាក់កម្រិតដូច្នេះក៏ដោយសារតែមាន "ការរំលោភ*ជាក់លាក់ណាមួយ* ទៅលើរបបឃុំឃាំងដែលធ្លាប់កើតមានពីមុនដោយជនជាប់ឃុំ[48] តែប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងករណី *Delalic,* តុលាការ ICTY បានហាមឃាត់ការប្រាស្រ័យទំនាក់ទំនងដោយមានការលើកលែង រវាងសហចុងចោទដែលជាប់ឃុំ ដោយសារគេ "បានធ្វើការផ្លាស់ប្តូរគ្នាទៅវិញទៅមកនូវការកត់សំគាល់ដោយសម្ងាត់" ក្នុងគោលបំណងដើម្បីជៀងវាងការត្រួតពិនិត្យដោយមន្ត្រីសន្តិសុខ[49] តែប៉ុណ្ណោះ ។

១៩. តាមការអនុវត្តន៍នេះ, ICC បានធ្វើការបែងចែកឱ្យដាច់ពីគ្នារវាងការកម្រិត នៃ*ការប្រាស្រ័យទំនាក់ទំនង* រវាងជនជាប់ឃុំ និងជនទាំងឡាយផ្សេងទៀត[50] និង*ការបំបែកឱ្យ នៅដាច់ពីគ្នា*

[45] វិធាន៤៣ នៃវិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ ICTY ។

[46] វិធាន៤៣ នៃវិធាននៃការឃុំឃាំងរបស់ ICTY ។

[47] សេចក្តីសម្រេច Katanga ទំព័រ១១ ។

[48] សេចក្តីសម្រេច Katanga ទំព័រ១១ ។ មានការបញ្ជាក់បន្ថែម ។

[49] សេចក្តីសម្រេច Katanga ទំព័រ១១ ។

[50] បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការ ICC, បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងលេខ ១០១ ។

នៃជនជាប់ឃុំ ពីសហជនជាប់ឃុំដទៃទៀត[51] ។ គេបានកត់សំគាល់ថា គេអាច បង្គាប់ឲ្យមានការបំបែក*តែក្នុងករណី* (១) ដើម្បីទប់ស្កាត់ជនជាប់ឃុំពីការបង្កើតទំនាស់ជា សក្ខានុពលណាមួយនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ឬ (២) ដើម្បីជៀសវាងគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗចំពោះសហជនជាប់ឃុំតែប៉ុណ្ណោះ[52] ។ នៅក្នុងករណីមានការបដិសេធចំពោះការបំបែក គេបានកត់ សំគាល់ថាអយ្យការមិនបានផ្អែកតាមពាក្យសុំរបស់ខ្លួន ទៅលើការរំលោភនៃរបបឃុំឃាំងជាក់លាក់ណាមួយដែលធ្លាប់មានពីមុនទេ ហើយដូចដែលវិធានការដែលបានស្នើឡើងរួមបង្កើតបានជា "ការដាក់កម្រិតដ៏សំខាន់" ទៅលើសិទ្ធិនានារបស់ជនជាប់ឃុំនោះ គេអាចដាក់វិធានបែបនេះបានវៀរលែងតែវិធានការទាំងនោះ បានបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃភាពចាំបាច់ និងសមាមាត្រ-ភាព[53] តែប៉ុណ្ណោះ ។ គេបានពិពណ៌នាអំពីការដាក់កម្រិត "ដើម្បីជាការទប់ស្កាត់" ដែល អយ្យការបានធ្វើនោះ ថាជា "ការស្មានសុទ្ធសាធ" ។ គេបានបន្ថែមទៀតថា នៅក្រោមមាត្រា ៦៧.១ នៃច្បាប់លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម សហចុងចោទមានសិទ្ធិត្រៀមរៀបចំខ្លួនសំរាប់ការពាររបស់គេ និងក្នុងករណីអវត្តមានភស្តុតាងជាក់ស្តែង ដែលគេបាននឹងកំពុងប្រឌិតឡើងអំពីសក្ខីកម្ម ឬភស្តុតាងផ្សេងៗនោះ តុលាការបានគិតថា ការប្រើប្រាស់សិទ្ធិជាសារវ័ន្តនេះអាចធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់លទ្ធផលនៃនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងពួកគេ[54] ។

២០. ក្នុងខណៈដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានពឹងផ្អែកទៅលើករណីរឿង *Katanga* សំរាប់ធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនអំពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ ដីកាដាក់ឲ្យនៅដោយឡែកពីគ្នាបានពិពណ៌នាថា "វាជាការនៅឯកោ" នៅក្នុងដីកាដាក់ឲ្យនៅដោយឡែកពីគ្នារបស់ពួកគេ[55] ។

៤. សេចក្តីអះអាង

ករណីយុត្តិសាស្ត្រត្រូវតែអនុវត្ត

[51] បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់អ្នកកាន់បញ្ជើនៃតុលាការ ICC, បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងលេខ ២០១ ។

[52] សេចក្តីសម្រេច Katanga ទំព័រ ៨ ។

[53] សេចក្តីសម្រេច Katanga ទំព័រ ៩ ។

[54] សេចក្តីសម្រេច Katanga ទំព័រ ១០-១១ ។

[55] សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ កថាខ័ណ្ឌទី ១១, ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា កថាខ័ណ្ឌទី ៣ ។

២១. បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ បានសន្និដ្ឋានថា អនុបាតនៃសេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចងកាតព្វកិច្ចចំពោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[56] ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នោះ បានជំទាស់ថា ដីកាដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានកម្រិតព្រំដែនចំពោះសេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ ចំពោះតែជនជាប់ឃុំឃាំងដែលបានរៀបការហើយតែប៉ុណ្ណោះ ដោយគ្មានយុត្តិកម្ម[57] ឡើយ ។

២២. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សំគាល់ថា ដីកាសម្រេចអំពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ មិនបានសំអាងលើការសម្រេចដែលមានចំពោះសិទ្ធិអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់អៀង សារី និងប្រពន្ធរបស់គាត់ឡើយ ប៉ុន្តែបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើមូលហេតុរបស់ខ្លួន ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃថេរៈវេលានៃការបែកគ្នាដ៏យូរ ដែលមិនសមហេតុផល ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិមានសេចក្ដីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សជាតិនៃជនជាប់ឃុំ[58] ។ សិទ្ធិមានសេចក្ដីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សជាតិ បានភ្ជាប់មកជាមួយនឹងជនជាប់ឃុំគ្រប់រូប ដោយមិនគិតពីឋានៈនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ជននោះឡើយ ។

២៣. ទោះបីអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានចេញដីកាសម្រេចអំពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់អៀង សារី ក៏ដោយ ក៏គេ បានធ្វើការសម្រេចជាទូទៅមួយថា វិធានការបែបចាប់បង្ខំនៃការឃុំខ្លួន គឺស្មើនឹងការបំបែក ហេតុដូចនេះ ត្រូវបញ្ឈប់ជាដាច់ខាត ។ វិធានការនេះត្រូវបានដាក់ទៅលើគ្រប់ជនជាប់ឃុំទាំងអស់ ហេតុដូច្នេះហើយបានជា អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលៃទុកសំរាប់ជនជាប់ឃុំទាំងអស់ ។ ចរិតទូទៅ និងដែលគ្មានលក្ខណៈជាក់លាក់នៃការរកឃើញរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចដែលសរសេរថា: "សេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវមានអនុភាពដោយអនុញ្ញាតឱ្យជនត្រូវចោទ ជួបគ្នា [...]"[59] ។

ការបំបែកឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាមិនមានការចាំបាច់ និងមិនសមាមាត្រទេ

---

[56] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ១៥ ។

[57] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ១៦, ដីកាសម្រេចដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា កថាខ័ណ្ឌទី ១០ ។

[58] សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ កថាខ័ណ្ឌទី ២១ ។

[59] សេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ ទំព័រ ៦ ។

២៤. នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានលើកឡើងថា ការបំបែកឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងនោះ គឺមិនមានការចាំបាច់ ឬក៏មិនមានសមាមាត្រនោះដែរនៅក្នុងករណីរឿងរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍[60] ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះលើកឡើងតទៅថា ការពោលអះអាងនៅក្នុងដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានោះថា ធាតុផ្សំតែមួយគត់ដែលត្រូវការចាំបាច់នៅក្នុងដីកាសម្រេចដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានោះគឺ "ការវាយតម្លៃអំពីហានិភ័យ" មួយដែលមិនស្របគ្នាជាមួយនិងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលបានតម្រូវថា ការបំបែកឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកណាមួយ "ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយសេចក្តីសម្រេចមួយដោយមានសំអាងហេតុ"[61] ។

២៥. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា អនុលោមតាមវិធាន២១.២ វិធានការចាប់បង្ខំណាមួយនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង គួរតែកំរិតឲ្យបានម៉ឺងម៉ាត់ឲ្យមកនៅត្រឹមតែសេចក្តីត្រូវការចាំបាច់របស់ដំណើរការនីតិវិធី សមាមាត្រទៅនឹងទម្ងន់ទោសដែលបានចោទប្រកាន់ ហើយត្រូវតែគារពឲ្យបានពេញលេញចំពោះសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សតែប៉ុណ្ណោះនោះបានហើយ[62] ។ នៅក្នុងដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ទេអំពីថា តើគោលដៅនៃការ "ឃុបឃិតគ្នានៅមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីដ៏មានសក្តានុពល"នៅក្នុងចំណោមជនជាប់ឃុំឃាំងនោះមានលក្ខណៈដូចម្តេចនោះ គឺអាចត្រូវបានលើកឡើងដោយការដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាតែប៉ុណ្ណោះគត់និងដោយមិនអាចមានមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀតដូចជាការការពារសាក្សីនិងជនរងគ្រោះជាដើម..។ល។ នៅក្នុងដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាក៏មិនបានលើកឡើងផងដែរ អំពីថាតើការឃុបឃិតគ្នានៅមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីមិនអាចកើតមានឡើង តាមរយៈមេធាវីរបស់ជនជាប់ឃុំឃាំង សាច់ញាតិនិងអ្នកដទៃទៀតនោះ មានលក្ខណៈដូចម្តេចនោះទេ។

ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិគួរតែយកតាមករណីយុត្តិសាស្ត្រ
នៃសេចក្តីសម្រេចនានារបស់ ECHR

[60] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ៣ ។

[61] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ២២, ដីកាសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ កថាខ័ណ្ឌទី ១៧ ។

[62] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ១១, ដីកាសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិសួរសុខទុក្ខ កថាខ័ណ្ឌទី ១៥ ។

២៦. ក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានសន្និដ្ឋានថា ដីកាដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា បាននិយាយបំផ្លើសយ៉ាងខ្លាំងអំពីការទាក់ទងគ្នានៃសេចក្តីសម្រេចខ្លះរបស់ ECHR និងអំពី "ការខកខានមិនបានបង្កើតនូវករណីសម្រាប់ធ្វើជាគោលការណ៍" ដោយសារមិនបានពឹងផ្អែកទៅលើករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអន្តរជាតិនានា ឬដើម្បីចាប់ផ្តើមចេញពីការសាកល្បងលើភស្តុតាង ជាក់ស្តែងដែលគាំទ្រដល់ការសាកល្បងអំពីការវាយតម្លៃអំពីហានិភ័យទេ[63] ។ ក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះលើកឡើងថា មានសេចក្តីសម្រេចជាច្រើនរបស់ ECHR ដែលបានលើកយកមកសំអាងនៅក្នុងដីកាដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា បានជាប់ទាក់ទងនឹងអង្គការម៉ាហ្វីយ៉ា ឬភេរវកម្មនានា ដែលលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនបានដាក់ដើម្បី "កាត់បន្ថយឱ្យបានជាអប្បបរមានូវហានិភ័យដែល [ជនជាប់ឃុំឃាំងនានា] នឹងនៅតែរក្សាទំនាក់ទំនងនឹងគ្នាទៅវិញទៅមកជាមួយអង្គការឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ" [64] ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះអះអាងថា ករណីទាំងនេះមិនអាចយកមកអនុវត្តនៅទីនេះបានទេ ។ ខ្មែរក្រហមលែងមានតទៅទៀតហើយជាង១០ឆ្នាំមកនេះ "គ្មាននរណាម្នាក់អាចអះអាងដែលគួរឱ្យជឿទុកចិត្តបានថា ការប៉ុនប៉ងណាមួយក្នុងការដោះលែង [ជនជាប់ឃុំឃាំង] ដោយវិធីសាស្ត្រហឹង្សា ធ្លាប់ត្រូវបានគេគិតគូរតាំងពីមុនមកហើយនោះទេ"[65] ។

២៧. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សំគាល់ថា ភាគច្រើននៃករណីរឿងរបស់ ECHR ដែលត្រូវបានលើកមកសំអាងនៅក្នុង ដីកាដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយពីគ្នា ដែលក្នុងនោះរួមមានករណីទាំងឡាយដែលបានលើកយកមកសំអាង ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះការបំបែកឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដែលទាក់ទងតែទៅនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន*ដោយផ្ទាល់ (per se)* ។ ឧទ្ធរណ៍ ដីកាដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា បានពឹងផ្អែកជាសំខាន់បំផុតទៅលើករណីរឿងក្តីរបស់ *Bak* ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះការបំបែកជនជាប់ឃុំឃាំង ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនោះបានសម្រេចអំពី *រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួន* វែងជាងនេះ (តែមិនមែនអំពី ការបំបែក

[63] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ៣, ២២-៧ ។

[64] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ២៨, ដីកាសម្រេចដាក់ឱ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា លេខយោងជើងទំព័រ៩ (ដែលយោងករណី *Messina* កថាខ័ណ្ឌ៦៦) ។

[65] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខ័ណ្ឌទី ២៨ ។

ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានោះទេ) "ដែលអាចមានសារៈសំខាន់ដើម្បី [ទប់ស្កាត់កុំឲ្យជនជាប់ឃុំឃាំង] គេចខ្លួនបាត់ បំផ្លាញភស្តុតាង និង [...] កុំឲ្យប្រើឥទ្ធិពល ឬគម្រាមកំហែងសាក្សីនានា"[66] ។

២៨. ដើម្បីប្រើប្រាស់សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននានា នៅក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានេះ គឺបានភ្ជាប់គ្នានូវទស្សនទានផ្នែកច្បាប់ដែលខុសៗពីគ្នាចំនួន២ ។ ដីកាដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ហាក់ដូចជាបានរួមបញ្ចូលគ្នានូវទស្សនទានទាំងពីរនេះ ដោយសារតែទស្សនាទានទាំងនេះហាក់ដូចជាបំរើឲ្យគោលដៅនៃគោលការណ៍ស្រដៀងគ្នា។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ការខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងគឺជាកម្រិតមួយ។ ការបំបែកឲ្យនៅដោយឡែកពីគ្នា គឺជាវិធានការដ៏តឹងរឹងបំផុតមួយ។ យុត្តាធិការរបស់ ECHR និងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ICC នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Katanga* បង្ហាញឲ្យឃើញថា និន្នាការដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះការបំបែកឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាគឺមានលក្ខណៈខ្ពស់ជាងកំរិតនៃការធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នឆ្ងាយណាស់ ។ ជាញឹកញាប់ការធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នតែងតែមានអត្ថិភាព ដោយមិនបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃកម្រិតក្នុងការបំបែកឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នានោះទេ។ ទោះបីជាអាចមានបញ្ហាស្តីពីគោលការណ៍នោះក្តី ក៏ការសម្រេចទាំងពីរនោះមានការលេចចេញនូវការពិចារណា និងអង្គហេតុដែលខុសពីគ្នា ។ ហេតុដូចនេះហើយបានជាកាលពីថ្ងៃ១៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ តុលាការ ICC បានសម្រេចថា ខ្លួននឹងមិនអនុញ្ញាតឲ្យមានការបំបែកជនជាប់ឃុំឃាំងណាម្នាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទេ ក៏ប៉ុន្តែនៅថ្ងៃទី២១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ តុលាការនេះនៅតែសម្រេចថា ការឃុំខ្លួននេះគឺជាការត្រឹមត្រូវ ។

២៩. សហព្រះរាជអាជ្ញា យល់ឃើញថា ការពឹងផ្អែកទៅលើយុត្តិសាស្ត្រដែលមានលក្ខណៈខុសគ្នាផ្នែកអង្គហេតុរបស់ ECHR ដែលជាអង្គការតំបន់សំរាប់ដោះស្រាយបទឧក្រិដ្ឋក្នុងស្រុក ដោយ

[66] ដីកាសម្រេចដាក់ឲ្យនៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា លេខយោងជើងទំព័រ១ (ដែលយោងករណី *Bak* កថាខ័ណ្ឌទី ៥៦) ។

ធ្វើមិនដឹងមិនឮចំពោះយុត្តិសាស្ត្រ ដែលផ្តល់អំណោយផលយ៉ាងសំខាន់ចំពោះជនជាប់ឃុំឃាំង ដែលមានមកពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា ដូចជា ICTY និង ICC ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងតុលាការនេះដែរ ហើយដែលទទួលដោះស្រាយលើករណីរឿងក្តីដែលធ្ងន់ធ្ងរដូចគ្នាដែរនោះ គឺជាការមិនត្រឹមត្រូវទេ ។ នៅក្នុងករណីណាក៏ដោយ បើមានភាពមិនប្រាកដប្រជា ឬ ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាណាមួយនៅក្នុងច្បាប់ជាធរមាន គួរតែបានដោះស្រាយក្នុងន័យបំពេញតាមបំណងរបស់ជនជាប់ឃុំ[67] ។

៤. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៣០. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ព្រមទទួលនូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ និងធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងនេះដោយផ្អែកតាមការសម្រេចពីមុន នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិជួបសួរសុខទុក្ខរបស់ អៀង សារី ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨
សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង **លោក** Robert PETIT

[67] ច្បាប់លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ, មាត្រា២២(២) ។